

GÜNÜMÜZ TÜRKİYE'SİNDE MÜZİK EĞİTİMİNİN TEMEL SORUNLARI VE ÖĞRETMEN EĞİTİMİ

Sabri YENER

K.T. Ü. Fatih Eğitim Fakültesi.-TRABZON

ÖZET

Müzik öğretmeninin eğitimi, içinde yaşadığımız toplumun temel müzik sorunlarından bağımsız düşünülemez.

Günümü Türkiye'sinde genel müzik ortamı çok çeşitli ve karmaşık bir durumdadır. Yaygın müzik eğitimi başıboş bir şekilde sürdürülmekte, bazı medya, kaset piyasası, eğlence kulüpleri vb. etkenler vasıtasıyla hızlı bir sanatsal kirlilik oluşmaktadır. Örgün müzik eğitiminde de istenilen hedeflere ulaşılamadığı açıktır.

Bütün bu olumsuzluklara karşılık bilimsel çalışmalarda da bir ilerleme söz konusudur. İşte bu çalışmaların sürdürülmesi ve öğretmen eğitiminde iyi bir yapılanma ile sorunların aşılabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Öğretmen Eğitimi, temel problemler

ABSTRACT

Traning of music teachers isn't considered "Independence" from the musical problems of our people.

Now in our Turkey, the general environment of music is very different and complicated. Widespread training of music has been continued aimlessly and by means of some media, cassette shopping, entertaining clubs ... etc a rapid artistic dirtiness has been happening. It's obvious that the desirable targets haven't been reached in school training of music.

Despite these failures there's an increase in scientific studies as well. And it's thought to solve these problems by continuing these studies and by a good organisation in training of teachers.

Key words: Music training, teacher training, temel problemler

GİRİŞ

Günümüz Türkiye'sinde genel müzik ortamı çok çeşitli ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Bazı basın, medya, kaset piyasası, toplu taşıma araçları, eğlence kulüpleri vb. etkenler vasıtasıyla büyük bir hızla gelişen sanatsal kirlilik, bu karmaşayı her geçen gün daha da artırmaktadır. Ülkemizde yaygın müzik eğitimi başıboş ve el yordamı ile sürdürülürken, örgün müzik eğitimindeki temel sorunlar da henüz çözülebilmemiş değildir. Genel müzik eğitiminin istenilen hedeflere ulaşamadığı ortadadır. Mesleki müzik eğitiminde ise, gerek hedefler, gerek programlar ve gerekse yöntemler açısından çeşitli sıkıntılar yaşanmaktadır. Kurumlaşma hususunda da sağlıklı bir yapılanma sağlanamadığı gibi, sanat eğitimi-sanatçı eğitimi-sanat eğitimcisi gibi kavramlar henüz netlik kazanmış deyildir. Böyle bir ortamda müzik eğitiminin ve müzik eğitimcisi yetiştiren kurumların sayısız sorunlarına her gün yenileri eklenmektedir.

GÜNÜMÜZ TÜRKİYE'SİNDE MÜZİK EĞİTİMİNİN TEMEL SORUNLARI

Ülkemizde müzik ortamı, yukarıda da işaret edildiği gibi büyük bir kargaşa ve bunalım içindedir. bu yüzden çözüm bekleyen önemli sorunlarla başbaşadır.

Bu sorunları üç ana başlık altında toplayabiliriz:

- 1- Kimlik sorunu
- 2- Üretim sorunu
- 3- Yozlaşma ve kirlilik sorunu

Kimlik Sorunu

Yaklaşık yüzelli senedir Türk insanı, doğu-batı, alaturka-alafranga, tek ses-çok ses gibi tartışmalar arasında kalarak ciddi bir kimlik bunalımı yaşamıştır.

Üretim Sorunu

Türk müzik politikasındaki kimlik sorunu, üretimi de doğrudan etkilemiştir. Uzun süre yeni eserler oluşturmak yerine, batının sonuçlarıyla yetinilmiş, yapılan bazı besteler ise, çoğu kez birer kopya olmaktan ileri gidememiştir. İşte bu durum, ülkemiz müzik ortamında yabancılaşmaya ve aydın-halk uyumsuzluğunun doğmasına sebep olmuştur.

Yozlaşma Ve Kirlilik Sorunu

Yozlaşma ve kirlilik, günümüz Türkiye'sinin en ciddi sanat sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sadece, bir kısım televizyon kanalının haber programlarında alt yazı olarak verilen sözde bazı sanat! haberleri bile, ülkemizdeki sanat kirliliğini anlatmaya sarınım yetecektir. Üstelik bu alt yazıların her gün izlemeye alıştığımız terör, yangın, sel felaketi, trafik kazaları ya da cinayet haberlerinin acı görüntüleri ile birlikte verilmesi, durumu daha da vahim hale getirmektedir. Bir kaç örnek;

"Ünlü sanatçı 7 yaşındaki çocukla olmadık hareketler yaptı....Az sonra...(çirkin görüntüler....)

Şarkıcılığa soyunan. ruhsatsız silah taşımaktan gözaltına alındı....Az sonra....

....'nın babalık davası iki ay sonra sonuçlanıyor....Az sonra....

F.Ü. öyle bir göbek dansı yaptı ki S.C. şaşı kaldı....Az sonra....

Y.T. yine uyuşturucudan yakalandı. Ünlü sanatçı daha önce de aynı suçtan gözaltına alınmıştı....Az sonra....

Ünlü sanatçı C.K, F.G. ile yakalandı....Az sonra.....

Sinema sanatçısı İ.S.,'da gözaltına alındı... Az sonra...

Ünlü sanatçı'nın başından bugün iki trilyon döktüler....Az sonra....

Ankaralı makeni fena aldattı....Az sonra...

Müjdeler olsun!'ın mın çalınan binlerce kaseti bulundu. "Neremi" kasetleri yakında piyasada....Az sonra....

Sanat! adına yapılan bu çirkinlikler ve müzik piyasasındaki olumsuz gelişmeler çok eskilere dayanmakla birlikte, özellikle günümüzde yazılı basın, medya, kaset piyasası, toplu taşıma araçları ve eğlence kulüpleri elinde maalesef doruğa ulaşmıştır. Böylece, ülkemizde sanat, giderek daha da yozlaşmış, sanatçı şovmenleşmiş, sanat ortamı ise, olabildiğince kirlenmiştir. Sonuçta, halkın ruh sağlığı zedelenmiştir.

"Bir toplumun müziği bozuldu mu, o toplumda pek çok şey de bozulmuş demektir" derken Konfiçyüs, asırlar öncesinden günümüz Türkiye'sindeki sanat ortamını görmüş gibidir.

Ancak, konunun temeline inebilmek açısından ülkemizde düşünen her kişi, kendisine şu soruyu sormak durumundadır: "Acaba günümüz Türkiye'sinde müzik bozulduğu için mi diğer pek çok şey de bozulmuş, yoksa pek çok şey bozulduğundan mı müzik de buna ayak uydurmuştur?"

Ülkemiz müzik ortamındaki bu kirlenme ciddi müzik adamlarımızı ve kurumlarımızı derinden üzmemekte, sanat adına rencide etmektedir. İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Mezunları Derneği'nin Mart 1993 sayılı bülteninde yayınlanan aşağıdaki ifadeler işte bu duygulara tercüman olmaktadır. *"İki şarkı ile her gün boy gösteren ve "sanatçı" diye adlandırılanlar, sanatçılığı çıplaklık olarak alıp, gazinoyu ekrana getiren yapımcılar gençleri öne sürerek uydurma argo sözcüklerle para*

kazanan "besteciler", "aranjörler", yıllardır kazandığını yitirmek pahasına gündeme gelebilmek için her şeyi göze alan yıllanmış sanatçılar, müziğin halkın gözünde değer yitirmesine sebep oluyorlar".

İşte böyle bir ortam, başta toplumu eğitmekle birinci derecede sorumlu olan sanat eğitimcilerinin işini zorlaştırmaktadır.

MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ EĞİTİMİ

Ülkemizde müzik dersinin, programlarda yer alması, imparatorluk dönemine kadar uzanır. Ancak, mesleki manada müzik öğretmeni yetiştirme işine cumhuriyet döneminde başlanmıştır.

Ülkemizde müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla açılan ilk kurum Musiki Muallim Mektebidir. Yüce Atatürk'ün yönlendirmesiyle 1924 yılında açılan ve orta öğretim düzeyinde eğitim veren bu okul, 1937-1938 eğitim-öğretim yılında iki kola ayrılmıştır. Bunlardan birincisi Ankara Devlet Konservatuarını, ikincisi de Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Şubesi'ni oluşturmuştur. Böylece, müzik sanatçısı (yorumcusu) yetiştirme işi Konservatuara, müzik eğitimcisi yetiştirme işi de Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Şubesi'ne yüklenmiştir. Buna bağlı olarak, öğretim seviyesi de orta öğretim düzeyinden, yüksek öğretim düzeyine yükseltilmiştir. Daha sonra diğer bazı üç yıllık eğitim enstitüleri bünyesinde de Müzik Bölümleri açılmış, 1978-1979 eğitim-öğretim yılındaki düzenlemelerle bu bölümler dört yıllık Yüksek Öğretmen Okulları Müzik Bölümleri'ne, 1982-1983 eğitim-öğretim yılında yapılan düzenleme ile de, üniversiteler bünyesindeki Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümleri'ne dönüştürülmüştür. Ve nihayet 1998-1999 eğitim-öğretim yılında Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırılması kapsamında Resim-İş ve Müzik Eğitimi Bölümleri artık Anabilim Dallarına dönüştürülerek bir çatı altında birleştirilmiş, iki anabilim dalından meydana gelen yeni bölümün adı da Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü olmuştur.

Böylece, müzik öğretmenin yetiştirilmesinde, orta öğretimden, yüksek öğretime, ve nihayet fakülte düzeyine yükselme gibi olumlu bir gelişme kaydedilirken diğer yandan bağımsız bir okuldaki bölüme, daha sonra da bölümden anabilim dalına dönüş gibi bir talihsizlik yaşanmıştır.

MÜZİK ÖĞRETMENİ YETİŞTİREN KURUMLARIN BU GÜNKÜ DURUMU VE ÇÖZÜM BEKLEYEN SORUNLAR

Akademik Programlar

Türkiye'nin genel müzik ortamında yaşanan kimlik, üretim, yozlaşma ve kirlilik sorunları müzik öğretmeni yetiştiren kurumların akademik programlarını da olumsuz yönde etkilemiştir. Yıllardır her kurum kendine göre çözüm yolu aramış, olumlu gelişmeler sonucu bazı modeller de oluşmaya başlamıştır. Ancak, 1998-1999 eğitim-öğretim yılından itibaren YÖK tarafından hazırlatılıp tüm Eğitim Fakültelerine gönderilen ortak programla diğer tüm deneyimler geçersiz hale gelmiştir. Her programın olduğu gibi söz konusu yeni programın da eleştirilebilecek olumlu ve olumsuz yönleri vardır. Ancak bu kısa bildiri çerçevesinde mevcut programı eleştirmekten ziyade, öneriler kısmında iyi bir programın özelliklerinden söz etmekle yetinilecektir.

Fiziksel Durum

Ülkemizde acil öğretmen ihtiyacı bulunan dallardan bir tanesi de müziktir. Bu sebeple çeşitli üniversiteler bünyesinde yeni yeni bölümler açılmaktadır. Elbette bu olumlu bir gelişmedir. Ancak, bu

bölgülerden bir çoğu açıldıktan sonra kaderlerine terk edilmekte, başta fiziksel durum olmak üzere bir çok sorunlar çözümsüz bırakılmaktadır.

Akademik Kadrolar

Müzik öğretmeni yetiştiren bölümlerimiz bu gün önemli çapta kadro sıkıntısı çekmektedirler. Ancak, ne var ki kadrolar açılması halinde de, bu kadrolara atanacak yeterli sayıda ve istenilen nitelikte eleman bulunamamaktadır.

Öğrenci Kaynağı

Her yıl yapılan özel yetenek giriş sınavları, öğretmen yetiştiren kurumların kaynak bakımından ne kadar zorluklar içinde bulunduğunu açıkça göstermektedir. Orta öğretimden gelen öğrenciler (Güzel Sanat Lisesi mezunları ve özel kurs alanlar hariç) genelde nota bilmemekte ve genel müzik kültürü açısından çok yetersiz durumda bulunmaktadır. Halbuki, Musiki Muallim Mektebi, Gazi Eğitim Enstitüsüne nakledilip Müzik Şubesi haline dönüştürüldüğü yıllarda bile "*Müzik Öğretmen Okulu 1938-1939 ders yılında Gazi Eğitimde Enstitüsü'nde yeni yaptırılan binasına nakledilecek ve buraya Lise ve Muallim Mektebi Mezunları arasından imtihan ile muayyen bir musiki seviyesine gelmiş olduğu anlaşılabilir kaydedilecek, musiki muallimi olarak yetiştirileceklerdir (Yücel, s.523)*" denilmekte idi. Ancak, bu gün bile özel yetenek giriş sınavlarında muayyen bir müzik seviyesine gelmiş aday bulmakta zorlanılmaktadır. Bu ise, daha sonra müzik öğretmeni adayının eğitimini zorlaştırmaktadır.

Bilimsel ve Sanatsal Etkinlikler

Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlar gerek bilimsel mazilerinin yeni oluşundan ve gerekse yetişmiş akademisyenlerin azlığından dolayı yeterli miktarda bilimsel yayın yapamamaktadırlar. Binbir güçlükler içinde yaptıkları sanatsal etkinlikler ise çoğu kez "*Siz sanatçı değil öğretmen yetiştireceksiniz*" mantığı ile yeterli desteği bulamamaktadır. Oysa ki, müzik eğitimcisi yetiştiren kurumlar gerçekte sanatçı öğretmen yetiştirmek durumundadırlar.

Derslerin İşleniş Biçimi ve İdari İlişkiler

Müzik öğretmeni yetiştiren bölümlerin en önemli sıkıntılarında birisi de derslerin işleniş biçimidir. Çoğu yönetici başlangıçta bireysel derslerin mantığını kabul etmemekte, sözelimi 30-40 kişi ile bireysel çalgı dersi! yapılmasını istemektedirler. Her yönetim değişikliğinde ortaya çıkan bu durum yanlış anlamalara sebep olup hem idari ilişkileri çok gereksiz olarak zedelemekte, hem de önemli bir zaman kaybına yol açmaktadır.

Kusurlu Yapılanma

Ülkemizde müzik öğretmeni yetiştirme görevinin başta Musiki Muallim Mektebine, sonra Eğitim Enstitüleri Müzik Bölümlerine, ardından Yüksek Öğretmen Okulları Müzik Bölümlerine ve daha sonra da Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerine verildiğini daha önce de belirtmiştik. Günümüzde ise bu görev birinci derecede Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinin Müzik Eğitimi Anabilim Dallarına yüklenmiş durumdadır. Ancak, Eğitim Fakülteleri bünyesinde yapılandırılan bu bölümler yanında, çeşitli Devlet Konservatuarları ile Güzel Sanatlar Fakültelerinin Müzik Bilimleri Bölümü mezunları da müzik öğretmeni olarak atanmaktadırlar. Halbuki, bu söz konusu kurumların amaçları öğretmen yetiştirmek olmadığı gibi, müfredat programları da buna uygun hazırlanmış değildir.

Ancak, yoğun bir ihtiyaç ve zorunluluk yüzünden böyle bir uygulamaya girildiği bilinmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Müzik öğretmeni yetiştiren kurumların ders programları konu uzmanlarının daha geniş ve etkin katılımlarıyla yeniden düzenlenmelidir.

Programların hazırlanmasında, ülkenin gerçekleri, toplumun beklentileri, insanlarımızın ihtiyaçları, ülkemizin imkanları, kültürümüzün boyutları ve müzik alanının özellikleri ile çağın gerekleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Müzik eğitimi programlarında geleneksel ve çağdaş Türk müzikleri ile uluslararası/kültürlerarası nitelikler taşıyan diğer müziklere ihtiyaçlar ölçüsünde dengeli bir biçimde yer verilmelidir. Ancak, geleneksel müziklerimiz üzerine özenle kurulan çağdaş eğitim müziklerimize eğitim programlarımızda her geçen gün daha fazla ağırlık verilmelidir.

Uygulanacak programlarda seslendirici-yorumcu sanatçılık yönü ağır basan bir müzik eğitimi anlayışından, öğreticilik-eğiticilik yönü ağır basan bir anlayışa dönüş yapmak yerine, her ikisinin dengelendiği bir model geliştirilmelidir. Bu bağlamda, müzik öğretmeni adayına öğrenimi süresince;

Mesleğinde istenilen sanatsal düzeyi yakalayabilmesi için yeterli düzeyde profesyonel sanat eğitimi (alan bilgisi ve becerisi eğitimi);

Alan bilgisini, ileride öğretmenlik yapacağı ilk ve orta öğretim düzeyinde etkili bir şekilde öğretebilmesini sağlayacak düzeyde yeterli bir alan eğitimi; öğretmen adayını, eğitimin teorik temelleri konusunda bilgi sahibi edebilmek amacıyla genel eğitim bilgileri; her aydın kişi için gerekli olan genel kültür bilgileri ve üniversite gençliğinin kendi müziksel yaşantısını zenginleştirecek ve kendi zevkine uygun düşecek amatör (özengen) bir müzik anlayışına da fırsat tanıyan geniş kapsamlı, çok türlü, çok yönlü ve çok boyutlu bir müzik eğitimi verilmelidir.

Müzik eğitimcisi yetiştiren kurumlar, Türk müzik eğitimine olduğu kadar, Türk müzik hayatının gelişmesine de katkı sağlanmalıdır. Bunun için her bölümde koro, orkestra ve oda müziği toplulukları ile geleneksel müzik grupları oluşturularak halka açık konserler verilmelidir.

Müzik eğitimcisi yetiştiren kurumlarda eğitim-öğretimin yanında, müzik eğitimini geliştirmek amacıyla araştırma uygulama ve yayınlar da yapılmalıdır. Ayrıca, müzik eğitimi ile ilgili konularda çeşitli kurum, kuruluş ve istekli kişilere uzmanlık-danışmanlık hizmetleri de verilmeli, onlarla işbirliğine açık olunmalı, gerek görülmesi halinde diğer sanat kurumlarıyla ortak etkinliklerde bulunulmalıdır.

Lisans düzeyinde yapılan eğitim-öğretim, araştırma ve uygulama çalışmaları "Müzik Öğretmenliği"; Lisansüstü düzeydekiler ise "Müzik Eğitimciliği" programı çerçevesinde yürütülmelidir.

Bu kurumlarda zevk eğitimi amacıyla dinletilecek yeterli sayıda nitelikli müzik malzemesi bulundurulmalı, bir yandan da eğitim müziği üretimine özel bir önem verilmelidir.

Çocuklarımızın müzik eğitimi, kaset satıcıları, sürücüler ve garsonların tekelinden kurtarılmalı, bu konuda süratli tedbirler alınmalıdır.

Yazılı-sözü, basın-yayın kuruluşları ile ilişkiler kurulmalı, bu kuruluşların, müziğin Türk toplumuna tanıtılması ve toplumun müzik zevkinin geliştirilmesindeki sorumlulukları her fırsatta hatırlatılmalıdır.

Müzik eğitimcisi yetiştiren kurumların fiziki-mimari yapıları geliştirilmeli ve sanat eğitimi daha elverişli hale getirilmelidir. Bu amaçla müzik eğitimcisi yetiştiren her bir kurumda; Yönetim ve

seminer odaları, prova ve konser salonları, stüdyo ve atölyeler, toplu ve bireysel derslikler, grup ve bireysel çalışma odaları, kitaplık-arşiv, dinlenme salonu ile diğer üniteler oluşturulmalıdır.

İhtisas gerektiren dersler için yeterli sayıda öğretim üyesi yetiştirilmeli, bireysel dersler saat başına bir ya da iki öğrenci düşecek şekilde planlanmalıdır. Müzik programlarının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gibi hususlar tamamen erbabına bırakılmalıdır.

Kurumun öğrenci kaynağının güçlendirilmesi için daha çok sayıda Güzel Sanatlar Lisesi açılması teşvik edilmeli, ayrıca, her ile, diğer okullara servis hizmeti veren ilk ve orta dereceli bir müzik okulu kurulmalıdır.

Müzik eğitimi veren tüm yüksek öğretim kurumları, Devlet Konservatuvarı, Müzik Yüksek Okulu, Devlet Müzik Akademisi vb. herhangi bir isimle tek çatı altında birleştirilmeli, bu yapılanma içerisinde müzik sanatçılığı (yorumculuğu), müzik araştırmacılığı, kompozisyon ve müzik eğitimciliği gibi sahalarda bölümler oluşturulmalıdır. Bu bölümlerden, kuruluşu en kolay olanına öncelik tanınmalı , diğerleri ise imkanları ölçüsünde zamanla açılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Baki ve Diğerleri, "Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması" IV. Eğitim Bilimleri Sempozyumu, M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi, 1997, İstanbul.
- Sun, Muammer "Türkiye'nin Kültür-Müzik-Tiyatro Sorunları", Ajans Türk Kültür Yayınları, Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii, 1969
- Uçan, Ali. "Kuruluşunun Yetmişinci Yılında ve İki binli Yılların Eşiğinde Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü Ve Türkiye'de Müzik Öğretmenliği Eğitimi", G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı s.1-32, T.H.K. Basımevi, 1994, Ankara.
- Yücel, Hasan Ali, "Türkiye'de Ortaöğretim", Kültür Bakanlığı Yayınları, T.C. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, 1994, Ankara